

Η χειραφέτηση της κοινωνίας μέσω της εκπαίδευσης αποτέλεσε ένα από τα κεντρικά σημεία της γαλλικής επαναστατικής σκέψης του τέλους του 18ου αιώνα. Η εκπαίδευση γενικά, όπως υπογράμμιζε ο Charles – Maurice Talleyrand στην εισήγησή του, στην συνταγματική συνέλευση του γαλλικού επαναστατικού κοινοβουλίου του 1789, οφείλει να αποτελεί ένα «καθολικό» αγαθό, προσβάσιμο σε όλους. Αυτή η οπτική, της γαλλικής επανάστασης και του ευρωπαϊκού διαφωτισμού γενικότερα για την εκπαίδευση, έθεσε τις θεωρητικές και πολιτικές βάσεις για την δημιουργία των δημοσίων συστημάτων εκπαίδευσης σε μία σειρά από ευρωπαϊκά κράτη.

Από τα μέσα του 19ου αιώνα, η εκπαίδευση άρχισε να αποτελεί και έναν μηχανισμό αποσυμπίεσης των κοινωνικών αδικιών του εδραιωμένου πια, καπιταλιστικού συστήματος. Έτσι το ιδεώδες του δημοσίου αγαθού της εκπαίδευσης συμπληρώνεται και από τον «λαϊκό» χαρακτήρα του. Στο πλαίσιο αυτό, το εκπαιδευτικό σύστημα αρχίζει να εκλαμβάνεται και ως ένας μηχανισμός που διασφαλίζει την κινητικότητα ανάμεσα στα κοινωνικά στρώματα. Όλη αυτή η προαναφερθείσα θεωρητική και πολιτική διαδρομή για τον ρόλο και τους στόχους της εκπαίδευσης στην κοινωνία δημιούργησε μία προοδευτική πολιτική «κοσμοθεώρηση», σύμφωνα με την οποία η εκπαίδευση αποτελεί ένα «δημόσιο» αγαθό, το οποίο αφενός παρέχεται από το Κράτος δωρεάν και αφετέρου έχει χαρακτήρα αξιοκρατικό, διασφαλίζοντας την κοινωνική κινητικότητα.

Άλλωστε, το ευρωπαϊκό μοντέλο του «Κράτους Πρόνοιας», όπως αυτό αναπτύχθηκε μετά το τέλος των Μεγάλων Πολέμων, συμπεριέλαβε ως βασικό του συστατικό το αγαθό της εκπαίδευσης. Στο πλαίσιο αυτό, το κοινωνικό κράτος οφείλει να εξασφαλίζει στους πολίτες του παιδεία, υγεία, περίθαλψη, κοινωνική ασφάλιση κλπ. Έτσι, η θεσμοθέτηση σε πολλά ευρωπαϊκά κράτη της δωρεάν εκπαίδευσης σε όλες τις βαθμίδες και για όλους αποτέλεσε την μετουσίωση του προαναφερθέντος «πολιτικού παραδείγματος».

Στην μεταπολιτευτική ελληνική πραγματικότητα, το μοντέλο που περιγράφηκε παραπάνω γνώρισε μια σειρά από στρεβλώσεις. Η σταθερή υποχρηματοδότηση του εκπαιδευτικού

συστήματος σε όλες τις βαθμίδες, η θεσμική αστάθεια και οι πελατειακές λογικές οδήγησαν σταδιακά στην απαξίωση της εκπαίδευσης και των λειτουργιών της. Ιδιαίτερα σε ότι αφορά το δημόσιο σχολείο, η απαξίωση αυτή υποβάθμισε τον ρόλο του και το μετέβαλλε σε μία δομή αντικατοπτρισμού και αναπαραγωγής των κοινωνικών ανισοτήτων. Η υποχρηματοδότηση των δημοσίων δομών εκπαίδευσης είχε ακόμη ως αποτέλεσμα την γιγάντωση μιας αγοράς παραπαιδείας και την μετακύλιση ενός σημαντικού μέρους του κόστους της εκπαίδευσης απευθείας στην οικογένεια. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με το διαρκώς μεταβαλλόμενο σύστημα εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση στέρησαν από το δημόσιο σχολείο τα απαραίτητα εργαλεία για την εκπλήρωση του ρόλου του ως θεσμού κοινωνικής εξέλιξης.

Τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια επίσης, άρχισε να συντελείται σε ευρωπαϊκό επίπεδο μια αλλαγή «πολιτικού παραδείγματος», στα πλαίσια της επικράτησης του νεοφιλελεύθερου καπιταλιστικού μοντέλου. Έτσι η εκπαίδευση συνδέθηκε με «στόχους», «αξιολόγηση», «ιδιωτική πρωτοβουλία», «αποτελέσματα», κλπ. Η στόχευση της εκπαίδευσης, στο νεοφιλελεύθερο αυτό πλαίσιο, έπαψε να είναι ανθρωποκεντρική και αντικαταστάθηκε από τις «ανάγκες της αγοράς». Ο χρήστης του αγαθού της εκπαίδευσης μεταβλήθηκε αφενός σε «πελάτη» και αφετέρου σε μελλοντικό «εξειδικευμένο υπάλληλο».

Στο πλαίσιο αυτό, μια σειρά από νεοφιλελεύθερους διεθνείς οργανισμούς, όπως ο ΟΟΣΑ ή η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (η οποία επίσης αποτελεί ένα τεχνοκρατικό σώμα, εμποτισμένο από νεοφιλελεύθερες λογικές), αρχίζουν να ασχολούνται με την εκπαίδευση, θέτοντας «στόχους ποσοτικών αποτελεσμάτων», διαχέοντας «βέλτιστες πρακτικές», συνδέοντας την χρηματοδότηση των συστημάτων εκπαίδευσης με την σχολική «επιτυχία», αξιολογώντας αποτελέσματα κλπ. Οι διεθνείς αυτοί φορείς μεταβλήθηκαν έτσι σε «πολιτικούς εργολάβους» του νεοφιλελευθερισμού, επιχειρώντας αρχικά να προωθήσουν και έπειτα να επιβάλλουν ένα «νέο εκπαιδευτικό μάνατζμεντ» στα διάφορα ευρωπαϊκά κράτη. Στην προσέγγισή τους, η εκπαίδευση δεν αποτελεί ένα δημόσιο και δωρεάν αγαθό αλλά ένα αγαθό ανάμεσα σε πολλά άλλα, στα πλαίσια της καπιταλιστικής «ελεύθερης» αγοράς.

Η παράδοση του Κράτους από τα μνημονιακά κόμματα, στους διεθνείς δανειστές και η υπογραφή των αβάσταχτων για την ελληνική κοινωνία μνημονίων, δεν θα μπορούσαν να αφήσουν στο απυρόβλητο το δημόσιο σύστημα εκπαίδευσης. Η δημοσιονομική «δίαιτα» που επιβλήθηκε για χάρη της «εξυπηρέτησης του χρέους» οδήγησε σε οικονομικό μαρασμό την, ούτως ή άλλως, ασθμαίνουσα ελληνική δημόσια εκπαίδευση. Το δημόσιο σχολείο μέσα σε αυτό το ιδεολογικό και οικονομικό πλαίσιο άρχισε να εκλαμβάνεται ως «περιττό έξοδο», από τους «εμπειρογνώμονες» της τρόικα και τις πολιτικές ηγεσίες του Υπουργείου Παιδείας, οι οποίες δεν δίστασαν να το καταδικάσουν σε οικονομική ασφυξία.

Έτσι τα τελευταία χρόνια, η υποχρηματοδότηση του δημοσίου σχολείου και των λειτουργιών του εντάθηκε, με αποτέλεσμα να μην είναι πλέον δυνατή η ίδια η λειτουργία του. Η έλλειψη χρημάτων για λειτουργικές δαπάνες όπως η θέρμανση, η απαξίωση των μισθών δασκάλων και καθηγητών, ο «Καλλικράτης» ή η «Αθηνά» στην εκπαίδευση (μία εύσχημη διατύπωση για να ακούγεται πιο ευχάριστα η πολιτική των λουκέτων στα δημόσια σχολεία), η ποινικοποίηση και η καταστολή των εκπαιδευτικών κινητοποιήσεων είναι μόνο μερικά από τα «μέτρα» που λαμβάνουν συστηματικά οι μνημονιακές ηγεσίες του Υπουργείου τα τελευταία χρόνια.

Η δική μας πρόταση είναι η ανατροπή αυτής της πολιτικής και η αποκατάσταση του δημοσίου αγαθού της εκπαίδευσης. Μακριά από λογικές «ανταγωνιστικότητας» και κέρδους, η ολοκλήρωση του ατόμου μέσω της εκπαίδευσης και η κοινωνική δικαιοσύνη αποτελεί τον γνώμονα της δράσης μας. Ακόμα κι αν κόψουν όλα τα λουλούδια, η άνοιξη θα έρθει...

Παναγιώ τα Δριτσέλη, Βουλευτής Τρικάλων ΣΥΡΙΖΑ - ΕΚΜ